

Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs

1. Instrumenta nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:

Dzīves kvalitāte pacientiem ar nieru slimību, Sipatova, J., 2019.

2. Instrumenta nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Kidney Disease Quality of Life Short Form, KDQOL-SF™, versija 1.3, *Ron D. Hays, Joel D. Kallich, Donna L. Mapes, Stephen Joel Coons, Naseem Amin, William D. Carter, Caren Kamberg*, RAND publicējis 1997. gadā.

3. Īss instrumenta vispārīgs raksturojums(ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija u.c.):

KDQOL™ vērtēšanas metodes izstrādi atbalstīja neierobežotas pētniecības dotācijas no Amgen, un papildu dotācijas no Arizonas Universitātes, kas tika piešķirtas RAND Santa Monika, Kalifornija. KDQOL-SF™ 1.3 ir izveidota lietošanai nieru slimību rezultātu pētījumā, ko sponsorēja Bakstera Veselības aprūpes korporācija. KDQOL-SF™ 1.3 izstrādi atbalstīja papildus dotācijas no Bakstera Veselības aprūpes korporācijas un no Amgen.

Lai novērtētu pacientu dzīves kvalitāti, pastāv vairāki instrumenti. Daži no šiem instrumentiem ir specifiski noteiktām slimībām. Dzīves kvalitātes noteikšanas pie nieru slimībām instrumenta īsā forma (KDQOL-SF) plaši tiek pielietota, lai novērtētu dzīves kvalitāti pacientiem ar nieru slimībām. Forma tika iztulkota vairākās valodās un apstiprināta vairākās etniskajās grupās. Nesen tika publicēti vairāki pētījumi, kuros izmanto KDQOL-SF, lai novērtētu dzīves kvalitāti dialīzes pacientiem. Pacienta fiziskā un mentālā stāvokļa, kā arī viņa/viņas subjektīvā labsajūta stāvokļa uzraudzīšana, ko kopā dēvē kā dzīves kvalitātes mērījumu, ir īpaši svarīga pacientiem pēdējā nieru slimības stadijā (PNSS). PNSS pacientiem labāka dzīves kvalitāte tiek saistīta ar labāku terapijas ievērošanu un lielākām izdzīvošanas iespējām. Piecu punktu augstāki rādītāji dzīves kvalitātes fiziskās veselības, mentālās veselības un nieru slimību mērķa problēmu dimensijās tika saistītas ar 4-8% hospitalizācijas riska samazināšanos un 9-23% mirstības riska samazināšanos (AL-Jumaih et al., 2011).

Instrumentu "Dzīves kvalitāte pacientiem ar nieru slimību" (KDQOL-SF™ 1.3) ir pašapziņas līdzeklis, kas koncentrējas uz īpašām ar veselību saistītām problēmām personām ar nieru saslimšanām un dialīzes laikā: simptomi/problēmas (34 punkti), nieru slimības ietekme uz ikdienas dzīvi (20 punkti), nieru slimības stāvoklis (4 punkti), kognitīvā funkcija (6 punkti), darba stāvoklis (4 punkti), seksuālā funkcija (4 punkti), sociālās mijiedarbības kvalitāte (4 punkti) un miegs (9 punkti). Papildus ir iekļautas trīs dzīves kvalitātes skalas: sociālais atbalsts (4 punkti), dialīzes darbinieku iesaistīšanās (6 punkti) un pacienta apmierinātība (2 punkti).

Simptomu/problēmu saraksts izvērtē, cik lielā mērā (nemaz, mazliet, mēreni, ļoti, ļoti daudz) pēdējo 30 dienu laikā traucē dažādas problēmas, īpaši tās, kas saistītas ar pacientiem, kuriem ir nieru saslimšanas, tostarp sāpes muskuļos, sāpes (locītavu, muguras, krūšu kurvja), galvassāpes, krampji dialīzes laikā, zilumi, nieze, elpas trūkums, reibonis, apetītes zudums, pastiprinātas slāpes, nejutīgums rokās vai pēdās, problēmas ar atmiņu, aizmiglota redze, slikta dūša un trombi vai citas problēmas ar piekļuves vietu. Nieru slimību ietekmi uz ikdienas dzīvi izvērtēja, izmantojot tās pašas piecu punktu atbilžu skalas, kādas izmantoja simptomu/problēmu sarakstā, un iekļāva šķidrums ierobežojumu un diētu, ietekmi uz darbu, ģimenes pienākumu veikšanu, ceļošanu, priekšmetu celšanu, personīgo izskatu un laiku, lai paveiktu aktivitātes. Nieru saslimšanu apgrūtinājuma skala novērtē vilšanās uztveri un nieru slimības traucējumus ikdienas dzīvē, pielietojot pilnībā atbilst līdz pilnībā neatbilst atbilžu skalu (ļoti apgrūtinā ikdienas dzīvi, pārāk daudz laika pavada, tiek galā ar

slimību, jūtas vīlušies, tiekot galā ar slimību, jūtas par apgrūtinājumu ģimenei). Darba stāvokli novērtēja, pētot, vai katra persona bija spējīga strādāt pilnu vai pusslodzi, vai strādāja, un mēnešu skaits, cik pēdējo 12 mēnešu laikā persona strādāja, saņemot algu.

KDQOL-SF^{TM} vērtēšanas programma (v2.0) ir Excel izklājlapa, kas sastāv no 5 lapām: NEAPSTRĀDĀTS, PĀRVEIDOTS, REZULTĀTS, SKALA un STATISTIKA. KDQOL-SFTM vērtēšanas procedūra vispirms pārvērš neapstrādātās pozīciju iepriekš iekodētās skaitliskās vērtības par 0-100 iespējamā diapazonā, kur augstākie pārveidotie rezultāti vienmēr atspoguļo labāku dzīves kvalitāti. Katra pozīcija tiek ievietota no 0 līdz 100 diapazonā tā, ka iespējamie zemākie un augstākie rezultāti attiecīgi tiek iestatīti uz 0 un 100. Rezultāti procentuāli atspoguļo sasniegtos iespējamus kopējos rezultātus.

Senanayake un kol. (*Senanayake et al.*,2017) pētījumā visu KDQOL-SF^{TM} nozaru Kronbaha alfa, izņemot kognitīvo funkciju un sociālo funkciju, bija augstāka par Nannolli kritēriju, kas bija 0.7. Iekšklases korelācijas koeficienti (ICC) bija lielāki par 0.8 visās nozarēs, kas norāda uz testa augstu uzticamību, veicot atkārtotas pārbaudes. KDQOL-SF^{TM} ir ticams un drošs instruments, ar ko var noteikt dzīves kvalitāti pacientiem ar hronisko nieru slimību.

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā versija ir Psiholoģijas laboratorijas rīcībā, un pēc mums pieejamās pēdējās informācijas, tas ir brīvi pieejams nekomerciāliem pētījumiem. Taču lūdzam informāciju pārbaudīt uz Jūsu pētījuma veikšanas brīdi <https://www.rand.org/> ; https://www.rand.org/health/surveys_tools/kdqol.html. Ja uz Jūsu pētījuma veikšanas brīdi ir nepieciešams iegūt atļauju, lai izmantotu šo instrumentu, lūgums sazināties ar autoriem ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai ([skat. reģistra web](#)). Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

Lūdzam salīdzināt izsniegto aptauju ar oriģināla aptauju, jo anketa iegūta no adaptācijas autores darba, un, iespējams, konkrētajai aptaujai pētījuma anketā pievienoti vēl citi instrumenti un/vai jautājumi, vai arī veikti citi iespējami pārveidojumi, tāpat iespējama pantu (jautājumu) skaita nesakrītība vai neatbilstība, vai jebkuras citas izmaiņas.

5. Īsa pamatinformācija par adaptētā vai izveidotā instrumenta psihometriskajiem rādītājiem (piem. Kronbaha alfas koeficients) un/vai izlases raksturojums:

Izlase: 122 hemodialīzes pacienti, 57 sievietes (46,72%) un 65 vīrieši (53,28%). Instrumenti Subjektīvais globālais vērtējums (SGA, Can.M.T.F.,2017.) un Dzīves kvalitāte pacientiem ar nieru slimībām (KDQOL-SFTM, Hays et al., versija 1.3,1997) pēc organizācijas atļaujas tika tulkoti no angļu valodas. Anketas pielāgošana tika veikta saskaņā ar starptautiskajiem ieteikumiem. Darba procedūra pie latviešu valodas versijas saskaņota ar oriģinālās metodikas autoriem (KDQOLTM Working Group; Canadian Malnutrition Task Force, 2017). Pirmajā posmā divi pieredzējuši tulkotāji (kuriem latviešu valoda ir dzimtā), kas strādāja neatkarīgi viens no otra, pārtulkoja anketu latviešu valodā. Rezultātā tika iegūti divi tiešā tulkojuma varianti (oriģinālās angļu valodas versijas tulkojums latviešu valodā). Saskaņošanas posmā tulkotāji novērtēja, cik grūti ir tulkot katru jautājumu un atbilžu variantus skalā no 0 (pavisam nav grūti) līdz 100 (ļoti grūti). Pārrunu laikā tulkotāji salīdzināja savus tulkojumus, novērsa neatbilstības un izstrādāja vienotu tulkojuma variantu. Šādā veidā tika izveidota anketas versija latviešu valodā.

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>